

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет психології
Кафедра загальної та клінічної психології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Рівень вищої освіти – (перший (бакалаврський)
Освітня програма “Реабілітаційна психологія”
Спеціальність 053 “Психологія”
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від «29» серпня 2022 р.

м. Івано-Франківськ – 2022

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
  2. Анотація до курсу
  3. Мета та цілі курсу
  4. Результати навчання (компетентності)
  5. Організація навчання курсу
  6. Система оцінювання курсу
  7. Політика курсу
  8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Психологічна реабілітація військовослужбовців
Освітня програма	Реабілітаційна психологія
Спеціальність	053 Психологія
Галузь знань	05 Соціальні і поведінкові науки
Освітній рівень	Перший (бакалаврський)
Статус дисципліни	Вибіркова
Курс/семестр	4/8
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Лекції – 12 год. Семінарські заняття – 18 год. Самостійна робота – 30 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://test-d-learn.pnu.edu.ua/
2. Анотація до курсу	
Навчальна дисципліна «Психологічна реабілітація військових» спрямована на вивчення основних підходів до здійснення психологічної реабілітації військових, які перебували в зоні бойових дій.	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою курсу є підготовка студентів до здійснення реабілітаційної роботи та психологічної допомоги військовослужбовцям та членам їх сімей, які постраждали від збройного конфлікту.</p> <p>Цілі курсу: сформувати у студентів систему знань про теоретико-методологічні засади здійснення реабілітаційної діяльності з військовослужбовцями; навчити студентів організовувати проведення реабілітаційних заходів з військовослужбовцями та членам їх сімей, сформувати практичні уміння та навички використання знань у професійній діяльності реабілітаційного психолога.</p>	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії, професійно володіти соціально-психологічними механізмами взаєморозуміння і взаємовпливу.</p> <p>ЗК9. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК12. Здатність і готовність розуміти психологічний зміст суспільних процесів і впливати на них з позицій принципу гуманізму; діяти соціально відповідально та свідомо; ставитись з повагою до мультикультурності та різноманітності; спілкуватися українською мовою як усно так і письмово у професійній діяльності, протидіяти її дискримінації.</p> <p>Фахові компетентності</p> <p>СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології, реабілітаційної психології.</p> <p>СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.</p> <p>СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.</p> <p>СК8. Здатність організовувати та здійснювати психологічну реабілітацію, надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).</p> <p>СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту, заходи промоції збереження здоров'я населення.</p> <p>СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.</p> <p>СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку, адаптація до нових ситуацій у сфері професійної діяльності.</p>	
5. Програмні результати навчання	
<p>Студенти повинні вміти</p> <p>ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.</p> <p>ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.</p> <p>ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.</p> <p>ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів</p>	

психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, які мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності. ПР15. Вміти розробляти та впроваджувати індивідуальні та групові програми психологічної реабілітації.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР18. Виявляти та диференціювати проблеми збереження і відновлення психічного здоров'я та психологічного благополуччя.

ПР19. Організовувати і проводити реабілітаційно-психологічну роботу в умовах санаторно-курортного оздоровлення.

ПР20. Здійснювати моніторинг та якісну оцінку психологічного супроводу та психореабілітаційних програм.

6. Організація навчання курсу

Обсяг навчальної дисципліни				
Вид заняття	Кількість навчальних годин			
Лекції	12 год			
Семінарські/практичні заняття	18 год			
Самостійна робота	60 год			
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс/ (рік навчання)	Нормативний/вибірковий	
8	053 психологія	4	вибірковий	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема	Кількість годин			
	Лекції	Заняття	Самостійна робота	
Тема 1. Предмет вивчення психологічної реабілітації та військових. Принципи психологічної реабілітації постраждалих у надзвичайних та екстремальних ситуаціях.	2	2	7	
Тема 2. Життєстійкість та життєздатність як чинники профілактики розвитку професійних деструкцій у фахівців екстремальних професій.	2	2	7	
Тема 3. Посттравматичне зростання. Теорії посттравматичне зростання.	2	2	7	
Тема 4. Оцінка психічного здоров'я при стресових розладах. Принципи та алгоритм надання невідкладної психологічної допомоги.	2	2	7	
Тема 5. Діагностичні критерії ПТСР. Діагностика ПТСР за методиками психофізіологічної експертизи.	2	2	7	
Тема 6. Профілактика та подолання професійного вигорання психологів, волонтерів, капеланів.		2	7	
Тема 7. Міжнародний досвід у наданні психологічної допомоги військовослужбовцям і ветеранам війни.	2	2	6	
Тема 8. Психологічна допомога ветеранам війни.		2	7	
Тема 9. Мотиваційні інтервенції для ветеранів та їхніх рідних і близьких осіб. Специфіка психологічної адаптації учасника бойових дій до родинного життя.		2	7	
	ЗАГ:	12	18	60
7. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання дисципліни	система навчальної дисципліни	Усні та письмові відповіді – 20 балів Самостійна робота – 20 балів Контрольна робота – 10 балів		

	<p>Залік – 50 балів</p> <p>Із максимальних 100 балів загального оцінювання предмету, які може набрати студент у ході засвоєння дисципліни максимум 50 балів</p> <ul style="list-style-type: none"> - опитування на семінарських заняттях (максимум 5 б); - підготовка і презентація реферату (максимум 10б); - тестування (максимум 10 б); - конспект першоджерел з презентацією (максимум 10 б); - контрольна робота(максимум 5 балів); - інші 50 балів – це залікова творча робота <p>Підсумковий контроль – залік</p> <p>Сумарна кількість – 100 балів.</p> <p>Критерії оцінювання знань студентів:</p> <p>В основу системи оцінювання знань студентів із навчальної дисципліни закладені наступні критерії:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повнота знань – вичерпна достатність у відтворенні інформації щодо змісту навчальної дисципліни; 2) адекватність знань – їх правильність, відповідність теоретико-методологічним основам; 3) усвідомленість (осмисленість) знань – розуміння смислу інформації по навчальній дисципліні та вміння його вербалізувати; 4) вміння творчо мислити, давати своє бачення і розуміння поставлених завдань («побічний продукт» діяльності) <p>Виходячи з цього, оцінка «відмінно» ставиться за наявність у студента вичерпних і правильних знань щодо головних проблем дисципліни, розгляду яких були присвячені лекційні та семінарські заняття. При цьому знання повинні бути осмисленими, що проявляється у повноті та адекватності їх пояснення. Вміння підходити до рішення завдання не тільки у форматі репродукції, але й творчого мислення.</p> <p>Оцінка «добре» ставиться за наявність у студента знань щодо більшості тем, які передбачені навчальною програмою. При цьому знання характеризуються адекватністю, але є частково усвідомленими (студент за формою відповідає правильно, а пояснити смисл може не завжди).</p> <p>Оцінка «задовільно» ставиться за наявність у студента фрагментарних знань з патопсихології, які при цьому не завжди точно ним розуміються і не достатньо повно вербалізуються.</p> <p>Оцінка «незадовільно» ставиться за відсутність у студента знань щодо головних проблем навчальної дисципліни, або ж за наявність часткових знань, які він неправильно розуміє і неправильно трактує.</p>
<p>Вимоги до письмової роботи</p>	<p>Студентам необхідно вибрати із вид роботи, з яким хоче кожен з них провести дослідження, яке потрібно описати(письмова робота) презентувати на парі.</p> <p>Власне виконання індивідуальної роботи покликане розвивати самостійність навчальної діяльності, мислительні операції в опрацюванні навчального матеріалу (абстрагування, порівняння, конкретизація, узагальнення, схематизація, аналіз, синтез тощо), розвиває критичне мислення, а також творче мислення, що особливо виявляється у здатності репрезентувати опрацьований матеріал, а також у здатності його представляти у формі патопсихологічного висновку.</p>
<p>Семінарські заняття</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.Предмет та завдання курсу. 2. Складові життестійкості та особливості її формування в онтогенезі. 3.Принципи та алгоритм надання невідкладної психологічної допомоги. 4. Психодіагностика військових з невротичними та посттравматичними стресовими розладами у процесі реабілітації. 5. Психологічна реабілітація, психопрофілактика та психоосвіта професійного вигорання психологів, волонтерів, капеланів. 6. Особливості функціонування груп підтримки та груп взаємодопомоги. 7. Травмафокус, ДПДГ, ТРЕ-терапія як нейропсихотерапевтичні методи

	опрацювання психотравми у процесі психологічної реабілітації. 8. Психологічна допомога та реабілітація військових та цивільних людей, що пережили полон та тортури. 9. Міжнародний досвід у наданні психологічної допомоги та здійсненні реабілітації з військовослужбовцями.
Умови допуску до підсумкового контролю	Умови допуску до підсумкового контролю (залік) передбачають виконання студентом навчальної програми курсу з обов'язковим виконанням її складових (відвідування занять та підготовка до різних форм їх проведення). Підсумковий контроль у формі заліку здійснюється на основі зарахування всіх виконаних студентами завдань (для цього отримані бали додаються, а їх кількість не повинна бути меншою, ніж 25 балів).
Підсумковий контроль	форму контролю (залік); форму здачі (письмова);

7. Політика курсу

Політика курсу передбачає прездачу усіх невиконаних завдань з пропущених пар без поважних причин. Студенти, які слухають дисципліну зобов'язані відпрацювати заняття/ невиконаний обсяг робіт (переписати контрольну роботу, написати реферат). У випадку невиконання студентами вищезначених вимог, запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недобросовісності (списування) студент буде недопущений до здачі підсумкового контролю (у разі якщо він не відпрацює пропущені заняття і не виконає обов'язкову навчальну програму). Якщо студент не ліквідував заборгованість і не набрав мінімум 25 балів, він буде спрямований на повторне проходження курсу.

8. Рекомендована література

1. Агаєв Н.А., Кокун О.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Остапчук В.В., Ткаченко В.В. Збірник методик для діагностики негативних психічних станів військовослужбовців: Методичний посібник. К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2016. 234 с.
2. Стасюк В. Психологічна допомога військовослужбовцям у бойовий та післябойовий період. Психологія і суспільство, 2006. № 2. С. 137–140.
3. Карачинський О. А. Трансформація смислових структур особистості комбатантів у реабілітаційний період: дис.... канд. психол. наук / Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського. Київ, 2019. 175 с.
4. Дацков А. В. Психологічні особливості постекстремальної адаптації учасників антитерористичної операції : дис.... канд. психол. наук / Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2017. 175 с.
5. Кучер А. Трехуровневая система реабилитации. Ориентир. 1996. № 12. С. 33–40.
6. Зубовський Д. С. Особистісне зростання учасників АТО у посттравматичний період : дис.... канд. психол. наук / Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського. Київ, 2019.
7. Сафін О. Д. Основні підходи до функціонування системи психологічної реабілітації та реадaptaції учасників антитерористичної операції. Наука і оборона. 2016. № 1. С. 24–30.
8. Балабушка Є. О. Динаміка ригідності комбатантів у процесі адаптації до умов мирного життя : дис.... канд. психол. наук / Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2018. 149 с.
9. Стрес-асоційовані розлади здоров'я в умовах збройного конфлікту : монографія / В. С. Гічун, та ін. Дніпро : Акцент ПП, 2019. 324 с.
10. Ми пережили: техніки відновлення для сімей, військових, цивільних та дітей. Київ : Психологічна кризова служба ГО "Українська асоціація фахівців з подолання наслідків психотравмуючих подій". Посольство Великої Британії в Україні, 2016. 200 с.
11. Кокун О.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Копаниця О.В., Малхазов О.Р. Збірник методик для діагностики психологічної готовності військовослужбовців військової служби за контрактом до діяльності у складі миротворчих підрозділів: Методичний посібник. К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2011. 281 с.
12. Загальні принципи розробки плану реагування та взаємодії закладів охорони здоров'я під час виникнення надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків : метод. рекоменд. / МОЗ України, Укр. центр наук. мед. інф. та пат.-ліценз. роботи ; Укл. Рошчін Г. Г. та ін. К., 2013. 30 с. Шифр 610.8 / 3-14.
13. Комплексний підхід до медико-психологічної реабілітації пожежних-рятувальників / Л. М. Шафран, Ю. В. Чумаєва, Ю. В. Нехорошкова [та ін.] // Медична гідрологія та реабілітація. 2013. Т. 11, № 1. С. 60–75.
14. Леонтьев Д. А. Тест жизнестойкости: методическое руководство по новой методике

психологической диагностики личности с широкой областью применения / Д. А. Леонтьев, Е. И. Рассказова. М. : Смысл, 2006. С. 3–63.

14. Про схвалення Концепції Державної цільової програми з фізичної, медичної, психологічної реабілітації і соціальної та професійної реадаптації учасників антитерористичної операції на період до 2022 року Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.07.2017 р. №475-р. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/475-2017-%D1%80>

15. Шевченко В.В., Руденко А.А. Психологічна реабілітація військовослужбовців, що перебували в миротворчому контингенті // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія: Психологічні науки. 2014. Вип. 2(12). С. 239–243.

16. Потапчук Є.М. Теорія та практика збереження психічного здоров'я військовослужбовців: моногр. / Є.М. Потапчук. Хмельницький: вид-во Національної академії Державної прикордонної служби України, 2004. 319 с.

7. Контактна інформація

Кафедра	Загальної і клінічної психології
Викладач Гостьові лектори	Кандидат психологічних наук, доцент Матейко Наталія Михайлівна
Контактна інформація викладача	nataliya.matejko@pnu.edu.ua

Викладач

Н.М. Матейко